

هدف کلی: تبیین فلسفه احکام و آشنایی با برخی احکام الهی در عرصه فرهنگ، ورزش و اقتصاد

هدف های آموزشی

تبیین لزوم توجه انسان به احکام الهی

تبیین چرایی تشریح احکام الهی

آشنایی با برخی از احکام متناسب با نیازهای امروز

مجتبی محمودی

دبیر دین و زندگی شهرستان ایزه

سال تحصیلی ۱۴۰۱ - ۱۴۰۰

به کانال ما در تلگرام بپیوندید

t.me/mahmoudi_izeh

زندگی در دنیای امروز و عمل به احکام الهی

درس نهم

درس نهم رشته انسانی و
درس هشتم سایر رشته ها

۱- قرآن کریم، رمز سعادت و رستگاری ما را چه دانسته و کدام آیه بیانگر این موضوع است؟

قرآن کریم، رمز سعادت و رستگاری ما را (تذکیه نفس دانسته و می فرماید:

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا^۱

به یقین هر کس خود را تزکیه کرد، رستگار شد.)^۱

۲) (تذکیه نفس زمانی اتفاق می افتد که نفس ما از آلودگی ها پاک شود. این کار با توبه از گناهان آغاز

می شود؛ اما برای تداوم پاک ماندن جان و دل انسان، می بایست علاوه بر توبه به سایر دستوراتی

که خداوند فرمان داده است عمل نمود. دستورات اخلاقی، عبادی و...^۲) در این درس به یکی از

مهم ترین این دستورات، یعنی احکام می پردازیم.

۲- تذکیه نفس چه زمانی و چگونه اتفاق می افتد و برای تداوم آن چه باید کرد؟

۱- آیا احکام و قوانین دین اسلام، فقط زندگی سالم در دنیا را تضمین می کند؟
۲- آیا می توان بایدها و نبایدهای دینی و الهی را با قوانین بشری مقایسه کرد؟ مثال بزنید

یگانه راه اطمینان

۱ (خیر، احکام و قوانین دین اسلام، علاوه بر اینکه زندگی سالم در دنیا را تضمین می کند، سعادت و نیک بختی اخروی و ابدی را نیز تأمین می نماید.) بنابراین (نمی توان بایدها و نبایدهای دینی و الهی را با قوانین بشری که اهداف محدود و کوچک دنیوی دارند، مقایسه کرد و مثلاً گفت چرا خداوند برای فلان گناه چنین مجازاتی قرار داده است؟ چرا که خداوند می داند آن گناه مانعی بزرگ بر سر راه سعادت و نعمت های ابدی است؛ نعمت هایی که خداوند بخشی از آن را در قرآن کریم به ما معرفی کرده و مراتبی از آن هم که اخروی است؛ در این دنیا قابل درک و توصیف نیست.)^۲

«هیچ کس نمی داند چه پاداش هایی که مایه روشن چشم هاست برای آنها نهفته شده؛ این پاداش کارهایی است که انجام می دادند.»^۳

در همین مورد، خداوند به پیامبر ﷺ می فرماید:

«برای بندگان نیکوکارم چیزهایی ذخیره کرده ام که نه چشمی دیده، نه گوشی شنیده و نه به ذهن کسی

خطور کرده است.»^۴
۳- تنها شیوه مطمئن و قابل اعتمادی که پیش روی هر انسان خردمند و عاقبت اندیش قرار دارد، چیست؟ زندگی دینی

شما «عمر جاودان همراه با خوشبختی» را در نظر بگیرید؛ کدام برنامه غیردینی است که بتواند این

هدف بزرگ را تضمین کند و ما را به آن برساند؟
۴- چگونه می توان هرگونه نگرانی نسبت به آینده را از بین برد؟

بنابراین، زندگی دینی تنها شیوه مطمئن و قابل اعتمادی است که پیش روی هر انسان خردمند و عاقبت اندیش قرار دارد. هر کس که نگران عاقبت کار خود است به روشنی درمی یابد که تکیه بر خداوند و اعتماد به دستورات او هرگونه نگرانی نسبت به آینده را از بین می برد. در غیر این صورت، آینده ای غیرقابل اعتماد در انتظار اوست. خداوند، در سوره توبه با هشدار دادن به این مطلب می فرماید:

أَيَا آن كَسْ كَه بِنِيَادِ [كَار] خُود رَا

بِرِ يَآءِ تَقْوَايِ الْهِي

وَ خَشْنُودِي خُدا نِهَادَه، بَهْتَرِ اسْت؛

يَا كَسِي كَه بِنَايِ خُود رَا

بِرِ لِبَه يَرْتِگَاھِي دَر حَالِ سَقُوطِ سَاخْتَه

وَ بَا آن دَر آتَشِ دُوزَخِ فَرُوءِ مِي اَفْتَد؟

وَ خُداوند گِرُوه ستمكاران رَا هِدَايَتِ نَمِي كُنْد.

أَفَمَنْ أَسَسَ بُنْيَانَهُ،

عَلَى تَقْوَى مِنَ اللَّهِ

وَ رِضْوَانِ خَيْرٍ

أَمْ مَنْ أَسَسَ بُنْيَانَهُ،

عَلَى شَفَا جُرْفٍ هَارٍ

فَأَنهَارَ بِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ

وَ اللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ^۳

۱- سوره سجده، آیه ۱۷.

۲- الجامع الصغير، سيوطي، ج ۲، ص ۲۲۷.

۳- سوره توبه، آیه ۱۰۹.

با تدبر در آیه شریفه صفحه قبل به سؤال‌های زیر پاسخ دهید :

۱- زندگی محکم و استوار بر چه پایه‌هایی بنا می‌شود؟

تقوا و خشنودی خداوند

۲- مقصود از بنای زندگی بر لبه پرتگاه، «عَلَى شَفَا جُرْفٍ هَارٍ»، چیست؟

یعنی انسان به جای اینکه سبک زندگی خود را بر مبنای دین و دستورات الهی قرار دهد که پشتوانه ای محکم و قابل اعتماد است، هوی و هوس و مکاتب دنیوی را مبنای معیار زندگی خود قرار دهد که سرانجامی تاریک به دنبال دارد

۳- چرا خداوند کسانی را که زندگی خویش را بر لبه پرتگاه بنا کرده‌اند، ظالم نامیده است؟

چون این افراد حداقل به خود و زندگی خود ظلم می‌کنند، زیرا با انتخاب مسیری نادرست، عقوبتی دردناک را برای خود رقم می‌زنند و آخرتی تباہ شده را برای خود به وجود می‌آورند

شایسته است در زمینه احکام دین به نکات زیر توجه جدی داشته باشیم :

۱- میان سعادت انسان در دنیا و جهان آخرت و بایدها و نبایدهای دین (احکام)، ارتباط و هماهنگی

برقرار است، گرچه ممکن است درک آن برای ما، در حال حاضر ممکن نباشد. بنابراین، از هر راهی

نمی‌توان به سعادت اخروی رسید؛ درست مانند رشد بدن در همین دنیا که فقط با تغذیه صحیح حاصل

می‌شود. از این رو، آن هدف بزرگ با یک زندگی غیرمسئولانه و بدون برنامه سازگار نیست، بلکه یک

زندگی جدی و یک عزم قوی و استوار را طلب می‌کند. ۱- حکمت یک حکم یا دستور به چه معناست؟

۲- (هر دستور خداوند، دلایل خاص خود را دارد که «حکمت» آن حکم و دستور نامیده می‌شود).^۱

گاهی ما حکمت برخی از دستورات خداوند را می‌دانیم و گاه از آنها مطلع نیستیم. گاهی هم از علوم

مختلف کمک می‌گیریم تا حکمت آن را به دست بیاوریم. این یک تلاش خوب و ارزشمند است. اما

باید توجه داشته باشیم که آنچه ما کشف می‌کنیم، در برابر علم بی‌نهایت الهی که وضع‌کننده این احکام

است بسیار ناچیز است؛ بنابراین نباید چنین بپنداریم که با فهمیدن یکی از حکمت‌های یک دستور الهی

به همه حکمت‌های آن پی‌برده‌ایم و این فهم را مبنای تصمیم‌گیری قرار دهیم.

۳- (از آنجا که خداوند نصیحت‌گر حقیقی مردم و خواهان سعادت آنان است، به منظور پیشگیری از

خطرات، هشدارهایی داده است تا مردم، قبل از گرفتار شدن، آن خطرات را بشناسند و از آن دوری کنند)^۲

اما کسانی که از گسترش این خطرات نفع می‌برند به ما می‌گویند چرا در اسلام این قدر منع کردن و حرام

کردن رایج است؟! در حالی که می‌دانیم چنین نیست؛ مثلاً (اسلام صدها نوع ورزش و بازی را که در دنیا

رواج دارد، حلال می‌شمارد و مردم را نه تنها به ورزش کردن تشویق می‌کند بلکه اگر ورزش به قصد آمادگی

۲- چرا خداوند به منظور پیشگیری از خطرات، هشدارهایی به مردم داده است؟

۳- دیدگاه دین اسلام درباره ورزش و بازی را بیان کنید؟

- ۱- دین اسلام کدام ورزش را بد می شمارد و منع می کند؟
 ۲- خداوند به کدام جنبه عمل نگاه می کند؟ کدام آیه قرآن کریم بیانگر این موضوع است؟

۱

برای انجام وظایف الهی باشد، آن را مستحب و دارای پاداش اخروی می داند) (اسلام فقط ورزشی را که همراه با قمار یا زیان آور باشد، بد می شمارد و منع می کند) این یک منع، با آزادی اجرای صدها ورزش و بازی دیگر، قابل مقایسه نیست. اما تشویق کنندگان به قمار، این یک منع را چنان بزرگ می کنند که گویی دین مانع ورزش و بازی شده است. ممکن است همین منع را هم برخی دوست نداشته باشند، اما (خداوند به ضررهای یک عمل نگاه می کند، نه دوست داشتن یا نداشتن مردم. قرآن کریم می فرماید:

... و بسا چیزی را خوش نمی دارید و آن برای شما خوب است و بسا چیزی را دوست می دارید و آن برای شما بد است و خدا می داند و شما نمی دانید) ۲

۴- درست است که اسلام در هر دوره و زمانه ای قابل اجراست و هر قدر زندگی بشر پیچیده تر شود و نیازهای جدیدی پدید آید، فقها و مجتهدین می توانند احکام اسلامی را متناسب با آن شرایط استخراج کنند، اما این بدین معنا نیست که اگر جوامع بشری دچار انحراف شدند و خواسته ها و تمایلات مخالف با سعادت خود پیدا کردند، اسلام آن خواسته ها را بپذیرد و مطابق با آنها حکم کند. در طول تاریخ جوامعی بوده اند که منحرف شده اند، اما پیامبرشان در مقابل آن انحراف ایستاده و با آنان مبارزه کرده است. ۳

در زمانه ما هم انحرافاتی هست که دامنگیر گروه زیادی از مردم دنیا شده، مثلاً در برخی کشورها قمار و شراب رایج شده است. این دو عمل میان مردم عرب قبل از اسلام نیز رایج بود و آنان که قماربازان ماهری بودند، بسیار سود می کردند و آنان که شراب می فروختند منفعت خوبی به جنگ می آوردند و اقتصادشان رونق داشت. وقتی تازه مسلمانان شنیدند که پیامبر ﷺ به دستور خداوند این دو عمل را حرام کرده نزد پیامبر آمدند و در این باره از او سؤال کردند. خداوند نیز این آیه را نازل کرد:

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ ۚ وَالْمَيْسِرِ
 قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ
 وَ مَنَافِعُ لِلنَّاسِ
 وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا
 از تو درباره شراب و قمار می پرسند
 بگو در آن دو گناهی بزرگ
 و منفعت هایی برای مردم است.
 اما گناهشان بزرگ تر از منفعتشان است.

۱- امیرالمؤمنین در دعای کامل از خداوند درخواست می کند که اعضا و جوارح او را قوی کند تا بهتر بتواند وظایف خود را انجام دهد (قَوْلِ عَلِيِّ خِدْمَتِكَ جَوَارِحِي وَ اشْدُدْ عَلَيَّ الْعَزِيمَةَ جَوَانِحِي...)

۲- سوره بقره، آیه ۲۱۶.
 ۳- مثلاً با اینکه اکثریت قوم لوط خواسته های نامشروع داشتند، حضرت لوط عليه السلام در برابر تمایلات انحرافی آنان ایستاد و هیچ گاه در برابر قوم خود کوتاه نیامد.

۴- خمر در زبان عربی به معنای پوشاندن است و از این جهت به شراب خمر گفته می شود که با مستی ای که ایجاد می کند، گویی روی عقل

پرده ای می افکند و مانع عملکرد آن می شود. ۳- کدام دو عمل میان مردم عرب قبل از اسلام رایج بود؟ دستور خداوند نسبت به این اعمال چه بود؟ قمار و شراب - خداوند
 ۵- سوره بقره، آیه ۲۱۹.
 این دو عمل را حرام اعلام کرد

۱- مسلمانان نسبت به حرام اعلام شدن شراب و قمار توسط خداوند، چه رفتاری نشان دادند؟

۲- برخی از آثار زبان بار قمار را بنویسید؟

۱ (مسلمانان این کلام خدا را پذیرفتند و آنها هم که این کسب و کار را داشتند، از منفعتی که برایشان داشت صرف نظر کردند تا مرتکب گناه نشوند). اما با روی کار آمدن بنی امیه و بنی عباس، بار دیگر شراب و قمار در دربار آنها رواج پیدا کرد و به دنبال آن برخی از مردم نیز مرتکب این دو عمل شدند. با این حال عموم مسلمانان، هیچ‌گاه زشتی این عمل را فراموش نکردند.

نکته

۲ (قمار علاوه بر اینکه یک کار بیهوده است، پول و ثروت مردم را در مسیری که هیچ فایده‌ای برای جامعه ندارد به کار می‌گیرد. از طرف دیگر، این عمل میان برنده و بازنده کینه و دشمنی به وجود می‌آورد.) امروزه متأسفانه در برخی از کشورها، از جمله آمریکا قمارخانه‌های بزرگ و مجلل ساخته شده و گاه رئیس جمهور یک کشور، خودش صاحب قمارخانه‌های بزرگ است و از این راه کسب ثروت می‌کند. اما این فراگیری دلیل نمی‌شود که اسلام در برابر آن کوتاه بیاید و آن را گناه محسوب نکند.

یکی دیگر از انحرافات قبل از اسلام که امروزه هم در برخی جوامع رایج شده، ارتباط جنسی خارج از چارچوب شرع است. (رایج شدن این ارتباط بازگشتی به دوران جاهلیت است و بنیان خانواده را متزلزل می‌کند. همان‌طور که در کشورهایی که این قبیل رابطه‌ها وجود دارد، خانواده استحکام خود را از دست داده و فرزندان تک‌سرپرست فراوان شده‌اند.)

نکته

۳- رایج شدن ارتباط جنسی خارج از چارچوب شرع، چه نتایجی به دنبال دارد؟

۴ (قرآن کریم در همان زمان نزول که این عمل فراوان بود، در مقابل آن ایستاد و آن را گناه کبیره شمرد و راه‌های آسان و بدون گناه برای ارتباط جنسی پیشنهاد داد.) این حکم نه تنها برای دیروز بلکه برای امروز و فردای انسان‌ها باقی است (ناهیچ‌گاه موقعیت خانواده متزلزل نشود و سلامت جسمی و روحی

۴- قرآن کریم درباره ارتباط جنسی خارج از چارچوب شرع، چگونه عمل کرد؟

انسان‌ها به خطر نیفتند.)
ایه **وَلَا تَقْرُبُوا الزَّوْجِي**
اِنَّهٗ كَانَ فَاحِشَةً
وَسَاءَ سَبِيلاً به کدام موضوع و راهی ناپسند است.
اشاره دارد؟ چرا؟ گناه کبیره بودن زنا

پاسخ

به زنا نزدیک نشوید

قطعاً آن عملی بسیار زشت

سوال

۵ زندگی در شرایط ویژه

آری، این سخن درست است که (فرهنگ و تمدن امروزی بشر براساس دستورات الهی شکل نگرفته و بسیاری از عادت‌ها و رفتارها با دستورات دینی در تعارض است و این تعارض، رعایت قوانین

۱- منظور از «منافعِ لِلنَّاسِ» در آیه نیز، همان منفعت‌های اقتصادی است که برخی مردم از تولید و خرید و فروش شراب کسب می‌کردند.

۲- به کتاب‌های «جهان در عصر بعثت» از شهید سید محمد حسینی بهشتی و «سنن جاهلی عرب و روش برخورد قرآن کریم» از محمدعلی امامی

مراجعه کنید.

۳- سوره اسراء، آیه ۳۲.

۵- آیا فرهنگ و تمدن امروزی بشر براساس دستورات الهی شکل گرفته است؟ توضیح دهید؟

الهی را تاحدودی سخت کرده است، اما از آنجا که ایمان داریم این قوانین، فرمان‌های خداست، با اعتمادبه‌نفس بالا و توکل بر او وارد عمل می‌شویم. در این صورت، هم زمینه را برای آگاهی دیگران نسبت به اسلام فراهم می‌نماییم و هم از اسلامان در صحنه عمل و زندگی دفاع می‌کنیم؛ همان‌طور که در سال‌های قبل از سرزمین و آیینمان با تمام وجود دفاع کردیم و موفق شدیم. ^۵

بیشتر بدانیم

کتاب «خاطرات سفیر» سرگذشت یک دختر دانشجو است که تصمیم گرفته در معتبرترین دانشگاه‌های اروپا تحصیل کند و در عین حال همه احکام دین را رعایت نماید. این کتاب، خاطرات او از بخشی از اتفاقاتی است که در مدت تحصیل برای وی رخ داده است.^۱ در ادامه قسمتی از یکی از این خاطرات را می‌خوانیم:

کنفرانس مد

دانشگاه آژنه^۲ من را فرستاده بود به یه کنفرانس که طراحان لباس، مدهای تابستان آینده را رونمایی می‌کردن. ساعت ۸ صبح توی سالن کنفرانس بودم. یکی از طراحای مد سخنرانی‌اش را آغاز کرده بود. لباسایی که طراحی‌شون را در قالب بروشور نشون می‌داد افتضاح بودن؛ تیکه پاره ... شل و ول ... خانم طراح حدود دو ساعت حرف زد. از اینکه این لباساااا هستند و پل هستند و ما برنامه‌هایی برای جا انداختن این مد داریم.

موقع پذیرایی شد. در سالن پذیرایی توجهم به لباس خانم طراح جلب شد. بسیار شیک و شکیل و سنگین! یک کت و شلوار سرمه‌ای با یه بلیز یقه شکاری صدفی و یه گردنبند مروارید. موهای کوتاه مرتب داشت و اتفاقاً بسیار بسیار معقول و متناسب لباس پوشیده بود. من تنها خانم محجبه سالن بودم و با نگاه کردن به اون حس کردم همون قدر که اون توجه من رو جلب کرده من هم برای اون جذابم. به سمتش رفتم و شروع کردم به معرفی خودم. زمان استراحت داشت تموم می‌شد و باید برمی‌گشتیم توی سالن سخنرانی، اما یه علامت سؤال تو ذهنم بود که تصمیم گرفتم از ایشان بپرسم:

۱- خاطرات سفیر، نیلوفر شادمهری، دانشجوی دکترای رشته طراحی صنعتی.

۲- Angers: دانشگاهی در شهر آژنه فرانسه که نویسنده در آن دوره دکتری خود را گذرانده است.

– عذر می‌خوام؛ به سؤال خصوصی!

– بله، بی‌رس.

– لباسایی که شما پوشیدید صد و هشتاد درجه با اونچه تیم شما طراحی کرده تفاوت داره، شما خودتون هم حاضرید از این لباسایی که طراحی کردید پوشید؟!

ابروهاش را بالا انداخت و خندید و همون‌طور که به سمت در ورودی سالن می‌رفت گفت:

«نه... نه... من یه مدیرم. شأن من نیست! اینا برای من نیست، برای مردمه»...

با توجه به آنچه گفته شد، نحوه اجرای احکام اسلامی در سه عرصه فرهنگ و ارتباطات، ورزش

و بازی و اقتصاد را بیان می‌کنیم:

1- فرهنگ چیست؟

2- نوع اجزا و عناصر فرهنگی هر جامعه نشان دهنده چیست؟

3- معیارهای اصلی در تشخیص ارزشمندی فرهنگ جوامع را نام ببرید؟

۱- عرصه فرهنگ و ارتباطات

۱ (فرهنگ، روح حاکم بر جامعه و نشان‌دهنده هویت و شخصیت آن است) نوع اجزا و عناصر فرهنگی هر جامعه (نشان‌دهنده درجه و میزان ارزشمندی و تعالی آن جامعه است) اعتقاد به خدا و یکتاپرستی، ایمان و اعتقاد به پیامبران الهی و اعتقاد به معاد و پابندی به آن، معیارهای اصلی در تشخیص ارزشمندی فرهنگ جوامع است. ۴ (توجه به عدالت، خردورزی، علم و دانش، عفاف و پاکدامنی، دوری از شهوت و غضب و پابندی به احکام و دستورات الهی) از معیارهای دیگر یک فرهنگ برتر است.

4- چند مورد از معیارهای یک فرهنگ برتر را نام ببرید؟

احکام و قوانین اجتماعی اسلام باید به گونه‌ای تنظیم شود که سبب رشد و تقویت این معیارها شود.

از این رو: 5- تولید، توزیع و تبلیغ فیلم‌های سینمایی و تلویزیونی، لوح‌های فشرده و ... در چه صورتی واجب کفایی هستند؟

۱- تولید، توزیع و تبلیغ فیلم‌های سینمایی و تلویزیونی، لوح‌های فشرده، مجلات، روزنامه‌ها، کتاب‌ها و انواع آثار هنری (به منظور گسترش فرهنگ و معارف اسلامی و مبارزه با تهاجم فرهنگی و ابتذال اخلاقی، از مصادیق مهم عمل صالح و از واجبات کفایی^۲ و دارای پاداش اخروی بزرگ است).^۵

نکته مهم: حق نشر، حق تکثیر یا کپی رایت، مجموعه‌ای از حقوقی است که به پدیدآورنده یک اثر در حوزه کارهای ادبی، سینمایی، موسیقی، عکاسی، نرم‌افزار، طراحی‌های صنعتی و ... تعلق می‌گیرد. یکی از این حقوق این است که تنها پدیدآورنده آن اثر اجازه نشر و تکثیر آن را دارد و هرگونه

۱- تلخیص از کتاب خاطرات سفیر، صص ۱۴۵ تا ۱۵۰

۲- واجب کفایی، عملی است که بر همه واجب است، اما اگر کسانی در حد کفایت به آن اقدام کنند، از دوش دیگران برداشته می‌شود.

واجب عینی عملی است که انجام آن بر تک مسلمانان واجب است.

نکته مهم

استفاده و بهره‌برداری از اثر نیاز به دریافت اجازه از پدیدآورنده دارد. طبق نظر همه مراجع، اگر تولیدکننده یک اثر، تکثیر و کپی آن اثر را جایز نداند تکثیر آن حرام است؛ خرید و استفاده از این آثار نیز حرام می‌باشد.

سوال

در چه مواردی مستحب و واجب کفایی خواهد بود؟ توضیح دهید

۲- ایجاد پایگاه‌های اینترنتی و شبکه‌های اجتماعی در فضای مجازی^۱ به منظور اشاعه فرهنگ و معارف اسلامی و مقابله با اندیشه‌های کفرآمیز و ابتدال اخلاقی، مستحب است و در مواردی واجب کفایی؛ افرادی که توانایی علمی، فنی و مالی آن را دارند باید به ایجاد آن مبادرت ورزند.

پاسخ

یکی از مهم‌ترین ابزارهای کشورهای سلطه‌گر، وسایل ارتباطی از قبیل پایگاه‌های اینترنتی، شبکه‌های اجتماعی، ماهواره‌ها و سایر رسانه‌های اجتماعی است. مرکز این وسایل ارتباطی در کشورهایی نظیر آمریکا و صاحبان آنها سرمایه‌داران بزرگی هستند که معمولاً در دولت‌های خود نفوذ فراوان دارند و برای تسلط بر کشورها اقداماتی از قبیل^۲ به دست آوردن اطلاعات محرمانه اقتصادی، سیاسی، نظامی و فرهنگی کشورها و تجزیه و تحلیل آنها برای تصمیم‌گیری‌های دقیق علیه کشورهای مورد هدف^۱ را انجام می‌دهند.

نکته

از همین رو، لازم است مانع سلطه رسانه‌ای و ارتباطی بیگانگان بر کشور شویم و این یکی از مهم‌ترین مصداق‌های قاعده «نفی سبیل»^۱ است. بنابراین بر دولت اسلامی واجب است که زیرساخت‌های لازم برای پایگاه‌های ارتباطی بومی و داخلی را فراهم کند. بر ما نیز واجب است که حتی المقدور از وسایل ارتباطی داخلی بهره ببریم و مانع نفوذ و سلطه رسانه‌ای بیگانگان شویم.

۳- استفاده از موسیقی، خواه موسیقی سنتی و کلاسیک باشد و خواه غیر سنتی و مدرن جایز و حلال است، فقط آن نوع موسیقی که بی‌بندوباری و شهوت را تقویت و تحریک می‌کند و مناسب مجالس لهو و لعب است، حرام است. استفاده از ابزارها و آلات موسیقی برای اجرای سرودها و

برنامه‌های فرهنگی مفید نیز حلال و جایز است.

2- استفاده از موسیقی چه زمانی حلال و چه زمانی حرام است؟

۴- تولید، توزیع و تبلیغ فیلم‌ها، لوح‌های فشرده و سایر رسانه‌هایی که در بردارنده تصاویر یا متونی هستند که موجب انحراف و فساد می‌شوند و یا در بردارنده موسیقی مطرب و مناسب با مجالس لهو و گناه باشند، از گناهان بزرگ شمرده می‌شود و خرید و فروش آنها حرام است. همچنین، تماشا کردن و گوش دادن به آنها نیز حرام است.

چه حکمی دارد؟

۵- شرکت در مجالس شادی، مانند جشن عروسی، جشن‌های مذهبی و ملی جایز است و حتی اگر

نکته

سوال

۱- قرآن کریم می‌فرماید: «وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا»؛ سوره نساء، آیه ۱۴۱.

- 1- چرا خوب است هر مسلمانی بکوشد که بدنی قوی و نیرومند داشته باشد؟
 2- قوی شدن بدن چه وقتی ارزشمند است؟

موجب تقویت صلۀ رحم یا تبلیغ دین شود مستحب است؛ به شرط آنکه در این مجالس، احکام دین مانند روابط میان محرم و نامحرم رعایت شود.) پاسخ

۲- عرصۀ ورزش و بازی^۱:

نکته

۱- دین اسلام از مسلمانان می خواهد برای سلامت و تندرستی خود بکوشند و از هر کاری که تندرستی را به خطر می اندازد، دوری کنند. علاوه بر این، خوب است هر مسلمانی بکوشد که بدنی قوی و نیرومند داشته باشد (تا در زندگی از سلامت برخوردار باشد

و بتواند بهتر فعالیت کند و در هنگام خطر و مبارزۀ با دشمنان دین پیروزمندانه عمل نماید^۱). پیامبر اکرم ﷺ و امام علی ﷺ از دلاوران زمان خود بودند و در تمام جنگ ها شجاعانه می جنگیدند. البته قوی شدن بدن^۲ (وقتی ارزشمند است که قوت بازو سبب تواضع و فروتنی انسان شود، نه فخر فروشی بر دیگران.)

۲- کسانی که برای تقویت رابطه صمیمانه میان خویشان و همسایگان و سلامت اخلاقی افراد خانواده در برگزاری بازی ها و ورزش های دسته جمعی پیش قدم می شوند، از پاداش اخروی بهره مند خواهند شد. 3- شرط بندی در بازی ها و ورزش ها چه حکمی دارد؟

نکته

۳- (شرط بندی، از امور زیان آور روحی و اجتماعی است و انجام آن، حتی در بازی ها و ورزش های معمولی نیز حرام می باشد.)³

۴- اگر ورزش و بازی های ورزشی برای دور شدن افراد جامعه از فساد و پندوباری های دنیای کنونی ضرورت یابد، فراهم کردن امکانات آن واجب کفایی است.

دانش تکمیلی

برای مطالعه بیشتر در خصوص حکم شرط بندی های دوستانه و نیز گرفتن پول جهت شرکت در برخی مسابقات ورزشی به وبگاه گروه قرآن و معارف بخش «دانش تکمیلی»، مراجعه کنید.

۳- عرصۀ اقتصاد:

4 (در عصر حاضر سبکی از زندگی اقتصادی که مبتنی بر تولید انبوه کالا و مصرف فراوان و نیز توجه

۱- بازی مجموعه فعالیت هایی است که برای نشاط و تفریح انجام می شود. ورزش مجموعه حرکاتی است که برای سلامتی جسمانی و تقویت اندام هاست. بازی های ورزشی، آن دسته از بازی هایی هستند که هم سبب نشاط و فرح می شوند و هم به تقویت اندام ها کمک می کنند، مانند فوتبال، والیبال، دو و میدانی و بسیاری از بازی های محلی.

4- در عصر حاضر کدام سبک زندگی در غرب رایج است؟

به رفاه پیش از حد و لذت‌های مادی است، در غرب رایج شده که سایر ملت‌ها را نیز تحت تأثیر قرار داده است⁴ برای اینکه بتوانیم بر مشکلات اقتصادی ناشی از تمدن جدید و معضلات داخلی فائق شویم و در مسیر عدالت و رشد اقتصادی حرکت کنیم، لازم است موارد زیر را به دقت رعایت کنیم:

سوال

● محقق شود آنها را بنویسید؟

پاسخ (اول، استقلال اقتصادی و عدم سلطه و نفوذ بیگانگان؛ دوم، پیشروی به سوی عدالت و قسط و کاهش

فاصله طبقاتی؛ سوم، حرکت به سوی آبادانی و عمران در عین دوری از دنیا زدگی و تجمل‌گرایی.) پاسخ

۲- بکوشیم که رزق و روزی حلال به خانه بیاوریم و از همهٔ اموری که سبب ناپاک شدن روزی ما می‌شود، مانند تولید کالا با کیفیت پایین و فریبکاری در معامله خودداری کنیم¹ تا هم آثار مثبت روزی حلال را در زندگی خود و تربیت فرزندان مشاهده کنیم و هم به اقتصاد کشور

کمک نماییم.)¹ 2- رسول خدا (ص) درباره کسب و کار حلال چه فرموده اند؟

رسول خدا ﷺ می‌فرماید: **2 (عبادت ده جزء دارد که نُه جزء آن، کسب و کار حلال است.)**² برای آشنایی با حلال و حرام در کسب و کار و تجارت باید با احکام تجارت آشنا شویم تا گرفتار کسب

نکته

حرام نگردیم. حضرت علی علیه السلام در این باره می‌فرماید:

3- امام علی (ع) درباره کسب و کار به تاجران چه می‌فرماید؟

3 (ای گروه تاجران و بازرگانان! اول یادگیری مسائل شرعی تجارت، سپس تجارت کردن.)³

يَا مَعْشَرَ التَّجَارِ
الْفِقْهَ،
ثُمَّ الْمَتَجَرِّعَ؛

۳- بکوشیم که همه از کالای ایرانی استفاده کنیم و کالای مرغوب در اختیار مردم قرار دهیم. اگر

نکته

مصرف کالاهای خارجی سبب وابستگی کشور شود، واجب است از خرید آن خودداری شود. →

۴- (اشرافی‌گری، تجمل‌گرایی برخی مسئولین و فساد اداری و مالی، یکی از مهم‌ترین عوامل

متب‌ماندگی اقتصادی و بهرجهت آسودن فاصله طبقاتی است که علاوه بر آثار منفی اقتصادی، باعث

بی‌اعتمادی عمومی و رواج تجمل‌گرایی و مصرف‌گرایی در میان مردم می‌شود.)⁴ بنابراین، بر مسئولین

و مدیران کشور واجب است که از این شیوهٔ زندگی اجتناب کنند و با اسوه قرار دادن خود، دیگران

را به سوی یک اقتصاد سالم دعوت کنند. مجموعهٔ افراد جامعه نیز باید با پیروی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و

امر به معروف و نهی از منکر روابط اقتصادی را سالم نگه دارند.

4- مهم‌ترین عوامل عقب‌ماندگی اقتصادی و به وجود آمدن فاصله طبقاتی در جامعه را نام ببرید و بگویید این عوامل چه اثری به دنبال دارند؟

۱- قاعدة نفی سبیل
۲- بحار الأنوار، مجلسی، ج ۳، ص ۹.
۳- کافی، کلینی، ج ۵، ص ۱۵۰.

بررسی

برخی می گویند: «ما از کالای ایرانی استفاده خواهیم کرد به شرطی که بهتر یا هم‌ردیف کالای خارجی باشد.» نظر شما در این باره چیست؟

۵- از تخریب محیط زیست پیرامون خود جلوگیری کنیم. با توصیه به اطرافیان استفاده از سموم شیمیایی، پلاستیک، کاغذ و مانند آن را به حداقل برسانیم.

پاسخ

۶- ممکن است در محیط زندگی ما، مانند مدرسه، محله و محیط کار افرادی بی بضاعت زندگی کنند که زندگی تجملی دیگران غم و اندوه آنان را به دنبال داشته باشد. از این رو بهتر است از مدگرایی و تجمل در پوشش و سایر ابعاد زندگی دوری کرده و ساده‌زیستی بیشه نماییم؟

۷- (امروزه کشورهای سلطه‌گر می‌کوشند تا از طریق برقراری روابط تجاری هدفمند، کنترل اقتصادی سایر کشورها را به دست بگیرند و آنها را به خود وابسته نمایند و استقلال آنان را از بین ببرند. بنابراین، بر دولت واجب است روابط اقتصادی با کشورها را به گونه‌ای تنظیم کند که آن کشورها نتوانند در مواقع خطر کشور ما را تحت فشار قرار دهند.)^۱

۸- از آنجا که رژیم صهیونیستی، سرزمین مسلمانان را به کمک انگلستان در سال‌های قبل به زور تصرف کرده و در آنجا غاصبانه یک کشور تشکیل داده است، هر نوع تجارتی که به نفع این رژیم باشد، همچون وارد کردن و ترویج کالاهایی که سرمایه‌داران این رژیم در آن شریک هستند حرام است.

نکته

سوال

انواع سوالات درس نهم دین و زندگی دوازدهم انسانی
و درس هشتم دین و زندگی دوازدهم عمومی
زندگی در دنیای امروز و عمل به احکام الهی

تعیین کنید کدام یک از عبارات زیر صحیح و کدام یک غلط است؟

- 1- قرآن کریم رمز سعادت و رستگاری ما را در تزکیه نفس دانسته است **صحیح**
- 2- میان نعمت های الهی در آخرت و باید ها و نبایدهای دین هیچ ارتباطی و هماهنگی برقرار نیست **غلط**
- 3- فرهنگ ، روح معنوی حاکم بر جامعه و نشان دهنده هویت و شخصیت آن است **صحیح**
- 4- تولید و توزیع فیلم به منظور گسترش فرهنگ و معارف اسلامی و مبارزه با تهاجم فرهنگی مستحب است **غلط**
- 5- حضرت علی (ع) فرمود: تجار قبل از تجارت با احکام شرعی تجارت آشنا شوند تا گرفتار کسب حرام نشوند **صحیح**
- 6- قرآن در همان نزول ، از عمل ارتباط جنسی نامشروع منع نکرد و آن را گناه کبیره اعلام ننمود **غلط**
- 7- زندگی دینی تنها شیوه مطمئن و قابل اعتمادی است که پیش روی هر انسان خردمند و عاقبت اندیش قرار داده است **صحیح**
- 8- تزکیه نفس با انجام گناه آغاز می شود اما برای تداوم آن جان و دل باید پاک باشد **غلط**
- 9- قمار علاوه بر اینکه یک کار بیهوده است اما پول و ثروت مردم را در مسیری بی فایده قرار می دهد **صحیح**
- 10- شرط بندی از امور زیان آور روحی و اجتماعی نیست و انجام آن حتی در بازی ها و ورزش های معمولی نیز حلال است **غلط**

جاهای خالی را با استفاده از کلمات مناسب کامل کنید

- 1- میان سعادت انسان در دنیا و جهان آخرت و باید ها و نبایدهای دین برقرار است **ارتباط و هماهنگی**
- 2- اسلام فقط ورزشی را که همراه با باشد، بد می شمارد و منع می کند **قمار یا زیان آور**
- 3- با روی کار آمدن بنی امیه و بنی عباس، بار دیگر در دربار آنها رواج پیدا کرد **شراب و قمار**
- 4- فرهنگ و تمدن امروزی بشر براساس شکل نگرفته است **دستورات الهی**
- 5- اگر ورزش و بازیهای ورزشی برای دور شدن افراد جامعه از فساد و بی بندوباری های دنیای کنونی ضرورت یابد، فراهم کردن امکانات آن است **واجب کفایی**
- 6- رسول خدا(ص) می فرماید: عبادت ده جزء دارد که نه جزء آن، است **کسب و کار حلال**
- 7- امروزه کشورهای سلطه گر می کوشند تا از طریق ، کنترل اقتصادی سایر کشورها را به دست بگیرند **برقراری روابط تجاری هدفمند**
- 8- خداوند به نگاه می کند، نه دوست داشتن یا نداشتن مردم **ضررهای یک عمل**

مجتبی محمودی، دبیر دین و زندگی شهرستان ایذه

t.me/mahmoudi_izeh :لینک کانال تلگرام